

HNB

GUVERNER

Ur. broj: 593-093/091/22-1
Zagreb, 8. srpnja 2022.

SVIM KREDITNIM INSTITUCIJAMA
n/p predsjednika Uprave

BKS BANK AG, Glavna podružnica
osoba ovlaštena za zastupanje

Poštovani,

tijekom 2020. i 2021. uočili smo da su banke u većem opsegu nego ranijih godina odbijale uspostavljanje novih poslovnih odnosa sa strankama i prekidale poslovne odnose s postojećim strankama, odnosno da su odbijale otvoriti nove te da su zatvarale postojeće račune za plaćanje što bi moglo upućivati na pojavu *de-riskinga*.

Naime, *de-risking* se definira kao odluka, koju donosi kreditna ili financijska institucija, o odbijanju ulaska u poslovne odnose s potencijalnim strankama ili prekidu poslovnih odnosa s postojećim strankama na temelju toga što te potencijalne ili postojeće stranke pripadaju kategoriji osoba za koju kreditna ili financijska institucija procijeni da je povezana s prekomjernim rizicima.

Ne dovodeći u pitanje poduzetničke slobode banaka koje uključuju i njihovu načelnu slobodu da odluče hoće li i s kojim strankama ući u poslovni odnos, odnosno s kojim strankama će prekinuti već uspostavljeni odnos, ne smiju se zanemariti posljedice do kojih može doći zbog uskraćivanja pružanja bankovnih ili financijskih usluga pravnim i fizičkim osobama.

Pritom treba uzeti u obzir da neželjene posljedice mogu nastupiti i u odnosu na same banke. Primjerice, iako se želja za upravljanjem reputacijskim rizikom kojim su banke izložene u pojedinim slučajevima koristi kao opravdanje restriktivnog postupanja banaka u kontekstu uspostave poslovnog odnosa s novim strankama ili prekida postojećih poslovnih odnosa, treba napomenuti da bi upravo takva postupanja mogla naštetiti njihovom ugledu ako bi se to percipiralo kao promicanje diskriminatornog postupanja u obavljanju njihovih djelatnosti, ometanje gospodarskog razvoja i financijske uključenosti. S tim u vezi također napominjemo da *de-risking* može uzrokovati daljnji rizik za financijski sustav, jer odbijanje uspostavljanja poslovnog odnosa ili prekid poslovnog odnosa (primjerice, zatvaranje računa) može navesti poslovne subjekte i fizičke osobe da se okrenu manje reguliranim ili nereguliranim kanalima čime se otežava provedba mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma (dalje u tekstu: PN/FT).

Uzimajući u obzir važnost koju pružanje pojedine bankovne ili financijske usluge može imati za potencijalnu stranku, komuniciranje razloga zbog kojih je banka odlučila odbiti uspostavljanje poslovnog odnosa smatramo dobrom praksom. Naravno, razlozi za odbijanje mogu se pripočiti stranci samo ako se time ne dovodi u pitanje primjena odredbi pozitivnih propisa.

Stoga od banaka očekujemo da donošenju odluke o eventualnom odbijanju uspostave poslovnog odnosa ili prekidu istog pristupe oprezno, vodeći računa o posljedicama koje mogu nastupiti za osobe kojima se uskrati pružanje pojedine bankovne ili financijske usluge.

U vezi sa svime gore navedenim, a u odnosu na primjenu *Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma* ("Narodne novine", br. 108/2017 i 39/2019; dalje u tekstu: Zakon) napominjemo da je nesporno da su banke dužne upravljati rizikom od pranja novca i financiranja terorizma. Međutim, prekidanje poslovnog odnosa odnosno odbijanje uspostavljanja poslovnog odnosa s čitavim kategorijama stranaka odnosno potencijalnih stranaka ne može se smatrati dobrom praksom, niti mjerom za učinkovito upravljanje rizikom od PN/FT.

Podsjećamo da članak 19. Zakona uređuje odbijanje uspostavljanja poslovnog odnosa i prekid poslovnog odnosa. Naime, člankom 19. stavkom 1. Zakona propisani su slučajevi u kojima obveznik ne smije uspostaviti poslovni odnos ili obaviti transakciju, odnosno mora prekinuti već uspostavljeni poslovni odnos, a vezani su uz nemogućnost provođenja mjera dubinske analize propisanih člankom 15. stavkom 1. točkama 1., 2. i 3. Zakona. Člankom 19. stavkom 2. Zakona propisani su slučajevi u kojima obveznik može prekinuti već uspostavljeni poslovni odnos, a odnose se na nemogućnost provedbe mjere dubinske analize stalnog praćenja poslovnog odnosa (članak 15. stavak 1. točka 4. Zakona), odnosno na situaciju u kojoj obveznik ocijeni da ne može učinkovito upravljati rizikom od PN/FT u odnosu na stranku.

Spomenutu odredbu članka 19. stavka 2. Zakona potrebno je čitati zajedno s odredbama *Odluke o postupku procjene rizika od pranja novca i financiranja terorizma te načinu provođenja mjera pojednostavljene i pojačane dubinske analize stranke* ("Narodne novine", br. 57/2018; dalje u tekstu: Odluka). Naime, člankom 24. stavcima 3. i 4. Odluke propisano je da je obveznik dužan, ako nije u mogućnosti provesti mjeru dubinske analize stalnog praćenja poslovnog odnosa (članak 15. stavak 1. točka 4. Zakona) ili ne može osigurati ažurnost procjene rizika od PN/FT iz razloga koji su na strani stranke, primijeniti odgovarajuće mjere dubinske analize koje mogu uključivati primjerice neku od mjera iz članka 23. stavka 4. Odluke i/ili ograničenje poslovanja sa strankom na način da ograniči vrstu i opseg usluga/proizvoda koje se stranci nude i/ili kanale dostave kojima se proizvod dostavlja stranci, a sve kako bi upravljao rizikom od PN/FT koji proizlazi iz tog poslovnog odnosa. Dakle, obveznici bi odluku o prekidu poslovnog odnosa s pojedinom strankom, trebali donijeti kao krajnju mjeru i to samo ako su u potpunosti razmotrili mogu li primijeniti dodatne pojačane mjere za smanjenje rizika od PN/FT u nastavku poslovnog odnosa te utvrdili da to nije moguće.

Pri tome je važno napomenuti da se odgovarajuće mjere primjenjuju postepeno, a banka je prije samog prekida poslovnog odnosa dužna poduzeti sve razumne mjere kako bi ažurirala informacije potrebne za provođenje dubinske analize te procjenu rizika od PN/FT pojedinačnog poslovnog odnosa. Ako nakon analize i provedbe svih dodatnih mjera koje može primijeniti kako bi smanjila rizik od PN/FT, banka odluči prekinuti poslovni odnos, trebala bi dokumentirati donošenje takve odluke, što bi trebalo uključivati rezultate provedene analize rizika od PN/FT pojedinog poslovnog odnosa, mjere koje je banka razmotrila odnosno poduzela radi ublažavanja takvih rizika i razloga zbog kojih je zaključila da su te mjere nedovoljne za učinkovito upravljanje rizikom od PN/FT u konkretnom poslovnom odnosu.

Napominjemo još jednom da pristup utemeljen na procjeni rizika znači da banka treba utvrditi rizik, procijeniti ga te upravljati njime, a ne odbijati uspostavljanje poslovnog odnosa odnosno prekidati poslovne odnose s čitavim kategorijama stranaka odnosno potencijalnih stranaka. Banke trebaju usvojiti holistički pristup riziku koji je povezan s okolnostima pojedinoga poslovnog odnosa te uzeti u obzir da postojanje izoliranih čimbenika rizika nužno ne povisuje niti snižava kategoriju rizika, niti treba biti osnova za odbijanje ili prekid poslovnog odnosa, osim u iznimnim slučajevima zabrane uspostave poslovnog odnosa propisane Zakonom.

Očekujemo da banke prepoznaju da se rizici kojima je izložen svaki pojedini poslovni odnos razlikuju, da samostalno utvrđuju i procjenjuju rizik od PN/FT za svoje stranke te da odluku o uspostavi i/ili prekidu poslovnog odnosa s pojedinom strankom ne temelje isključivo na postupanjima drugih obveznika bez vlastitog kritičkog preispitivanja. Dakle, donošenje odluke o odbijanju poslovnog odnosa sa strankom samo i isključivo na osnovi toga što je primjerice drugi obveznik s tom istom strankom prekinuo poslovni odnos ne može se smatrati dobrom praksom niti mjerom za učinkovito upravljanje rizikom od PN/FT.

Zaključno, još jednom upućujemo banke da postupaju oprezno prilikom odlučivanja o odbijanju uspostavljanja poslovnog odnosa s potencijalnim strankama ili o prekidu poslovnog odnosa s postojećim strankama, imajući u vidu da *de-risking* nije rezultat strogih pravila u vezi sprječavanja PN/FT već predstavlja neprovođenje pristupa koji se temelji na riziku, a koji je osnova učinkovitog sustava sprječavanja PN/FT.

S poštovanjem,

Boris Vujčić
guverner